

REGION
KRONOBERG

Susann Sward

Människorätts- och barnrättsstrateg

susann.sward@kronoberg.se

Barns och ungas åsikter om service i en liten stad, i en by och på landsbygden

2022-12-23

www.regionkronoberg.se

Innehållsförteckning

OM UNDERSÖKNINGEN.....	3
TANKAR OM ATT BO I EN LITEN STAD, EN BY ELLER PÅ LANDSBYGDEN	4
Många av oss trivs	4
Några av oss har dubbla känslor	4
Flera av oss uttrycker mest negativa känslor	5
Vikten av service vid lanthandeln/affären/centrum i byn	6
Hur vi vanligtvis tar oss till affären/lanthandeln/centrum i byn	8
Vi känner oss ofta strandsatta och isolerade.....	8
Avsaknad av kollektivtrafik anpassat till barns och ungas behov.....	9
Säkra cykelvägar saknas ibland.....	11
Vi saknar fritidsgård/ställe som aktiverar barn och ungdomar	12
Svårt att träffa vänner.....	14
Att inte bo i stan ger mindre fritid och kostar mer.....	15
Beroende av föräldrar.....	16
Epor/A-traktorer ger oss självständighet	17
Att sakna mobiltäckning är hemskt.....	18
Skolan saknar förståelse för vår situation.....	19
Ibland känner vi oss otrygga	20
Övriga funderingar och förslag till vuxna	22
ÖNSKELISTA OCH FÖRSLAG INFÖR FRAMTIDEN	23

"Jag tycker att det är viktigt att vuxna bör tänka på att vi som bor på landsbygden behöver planera mer än vad många andra behöver. Med detta menar jag exempelvis att det inte är så lätt för oss att spontant ta oss in till stan.

Det går inte heller många bussar vilket betyder att det kan vara svårt för oss att ta sig till ställen överhuvudtaget. Jag behöver få skjuts av mina föräldrar/annan med körkort till och hem från närmsta busshållplats.

Dock gillar jag jättemycket att bo på landet, det kan exempelvis bidra till att lugna stress osv.

Nackdelen är att det inte är lika smidigt, man har ej nära till exempelvis skola eller eventuella andra aktiviteter i stan.

Detta kanske känns som en självklarhet för många, dock har jag på många tillfällen märkt att många människor som bor i stan glömmer tänka på detta, och planerar exempelvis utifrån de elever som bor nära eller antar att det går fler bussar än vad det gör egentligen."

"Det finns mycket som är viktigt för oss yngre och vårt sociala liv på landsbygden. Platsen vi bor på begränsar våra möjligheter till att umgås med vänner som bor i städer/byar vilket absolut är ett stort problem, särskilt när man kommer upp i åldrarna och går i gymnasiet.

Jag tycker att bussar som går ofta och vid bra tider är väldigt viktigt och kan bidra till större transportmöjligheter.

Buskort är ett annat konkret exempel på vad som kan förbättras. Ifall busskorten man får via skolan fungerade även på helger samt kortare lov utvecklar detta rörligheten återigen.

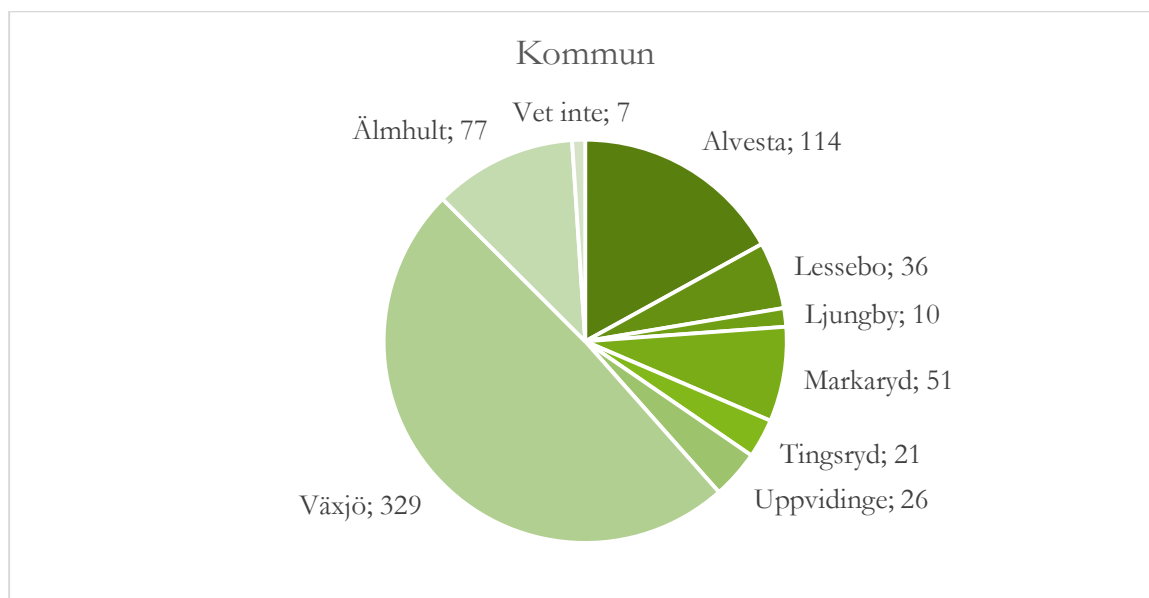
Saker som dessa är viktigt för ungdomar och viktigt för vuxna att veta om."

Om undersökningen

Denna undersökning genomfördes under oktober-november 2022 och i länets 8 kommuner. Enkäten skickades ut både som dokument och som QR-kod/länk till den i kommunen som hanterar skolbussfrågor. Enkäten har distribuerats till alla oss elever som åker skolskjuts.

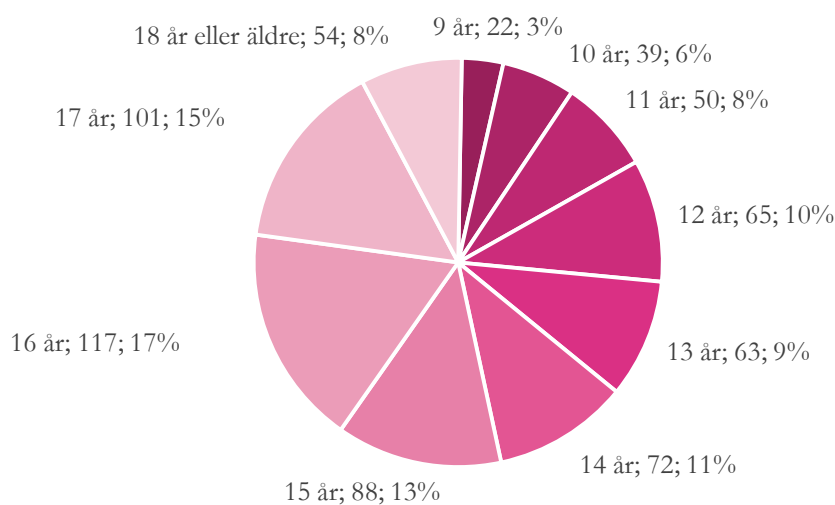
Sammanlagt är vi 891 barn och unga som har svarat på enkäten. En del av oss bor i en större stad/ort och eftersom frågorna vände sig till de av oss som bor på landsbygden redovisas därför resultatet från 671 barn och unga som bor på landsbygden eller i en mindre by. Vi som har svarat är 367 flickor, 288 pojkar och 16 som identifierade sig som hen.

Flest av oss bor i Växjö kommun, följt av Alvesta, Älmhults och Markaryds kommun.

Ungefär 27 procent av oss går på låg- och mellanstadiet. Ca 33 procent av oss är tonåringar på högstadiet och runt 40 procent går på gymnasiet.

Ålder på barn och unga som svarat på enkäten

Tankar om att bo i en liten stad, en by eller på landsbygden

Många av oss trivs

I de öppna frågorna som undrade vad vi skulle vilja att det finns för barn och ungdomar samt vad vi tycker att vuxna behöver veta om hur det är för barn och ungdomar att bo i en liten stad, i en by eller på landsbygden, har många av oss lyft fram att vi trivs med att bo där vi bor.

Saker vi nämner ofta är att det är lugnt och skönt, nära till naturen, färre människor, många man känner och att det känns tryggt. Några av oss lyfter fram det positiva med att kunna ha djur.

"Mysigt att bo här. Nära till mycket. Lugnt, inte mycket folk. Nära till naturen. Kul att gå ut i skogen. Kul att kunna leka på sin egen trädgård. Nära till fotbollsplaner. Gratis skolskjuts till vilken skola man än vill gå på, så att man kan välja skola så att man trivs."

"Vi barn är även tryggare på en landsbygd där det inte är lika stökigt som i en stad."

"I vår by är det bra sammanhållning och många som hjälps åt så det händer roliga saker. Här känner nästan alla varann och det känns bra. Bygdegården hittar ofta på roliga saker för oss barn och ungdomar och det är kul. Men sen är det långt till vissa kompisar då byn stor."

"Det är roligt, avslappnande, vuxna ska inte köra så fort, om det finns en väg bredvid huset så kör försiktigt även om du inte ser barnet. Man får mycket sol på landet. Man kan åka pulka på vintern på backar. Man lär sig mycket om djur. Man lär sig att klättra. Friskare luft. Man kan gå ut och leka när man vill."

"Jag tycker det är jättemysigt att bo på landet, hade dött om jag bodde i stan. jag tror det är så bra att växa upp på landet bland djur och natur."

Några av oss har dubbla känslor

Vissa av oss trivs bra med att bo i en liten stad, i en by eller på landsbygden, men avsaknaden av transportmöjligheter och aktiviteter gör att vi samtidigt tycker att det är jobbigt.

"Jag gillar att vara ute och det är bra där vi bor. Men ofta längtar jag till större städer där saker bara funkade. Jag vill inte bo kvar här."

"Det är roligt för barn att bo på landsbygden. Här finns mycket djur och mycket yta. Det är jobbigt att åka lång tid på bussen efter skolan. Det är jobbigt att det är långt till alla aktiviteter och kompisar."

"När det finns inte så mycket så kan det lätt bli att vissa ungdomar hittar på dumheter. Man är ändå tryggare på landsbygden eftersom det inte är lika stökigt som inne i stan. Vara rädd om landsbygden så den får finnas kvar för en trygg uppväxt, där det är svårare att hamna i problem."

"Det är väldigt kul eftersom att alla känner alla och man umgås mer med folk i olika åldrar. Det dåliga är dock att det väldigt sällan går bussar, och på vissa ställen går de inte alls. Det gör det mycket svårare att komma in till stan. Det finns inte heller så mycket att göra."

"Det beror lite på var man bor men för mig personligen har det blivit ganska isolerat. Jag tycker att det är mysigt att bo i en by men det finns nästan inga där i min ålder, inga mötesplatser och framför allt ingen kollektivtrafik vilket gör att man blir väldigt beroende av vuxna för att träffa vänner, ta sig till skolan mm. Jag har inget kort till moped eller liknande så jag är helt beroende av mina föräldrar för att ta mig överallt."

Flera av oss uttrycker mest negativa känslor

Flera av oss beskriver mestadels negativa känslor kring vad vuxna bör veta om hur barn och ungdomar upplever det att bo i en liten stad, i en by eller på landsbygden. Det mesta av vår frustration hör samman med svårigheter att ta oss till skolan, aktiviteter och vänner.

”Otroligt jobbig. Man behöver planera hela sin vardag för att kunna hitta på saker. Spontana saker funkar inte mår man bor långt ut och inte har tillgång till någon transport. Med bil har jag 15 minuter ifrån min närmaste busshållplats. Jag har inte råd med ett eget transportmedel och jag är helt beroende till min vårdnadshavare om jag ska ta mig någonstans. Om dem då har druckit alkohol en dag har jag ingen möjlighet att ta mig någonstans, därför måste man veta dagar innan så man kan få skjuts. Detta ger en så svårt att skaffa vänner. Ungdomar gör det mesta spontant och därför blir man inte medräknad i gruppen. Man får inte ens frågan då ens vänner vet att man inte har någon chans att komma in till stan till exempel. Kompiskretsar blir otroligt svårt och det känns otroligt ensamt att bo ute på landet.”

”Föräldrar som bosätter sina barn utanför staden förstör barnens möjlighet att verka socialt och ha ett gott liv. Depression till följd av social ångest är vanligt, fyi.”

”Jag vill ju göra saker och vara med kompisar men jag måste ha skjuts in till Åseda och mina föräldrar kan inte alltid. De tycker att jag sitter med telefonen för mycket men vad ska jag göra hemma då? Ensam? Jag vill bo i en riktig stad. Jag tjuvar på mina föräldrar om att flytta.”

”De ska veta att det är jobbigt att leva som andra ungdomar gör. Man har väldigt lite fritid och det är svårt att hitta på saker. Det går knappt några bussar så man kan inte åka iväg när man vill.”

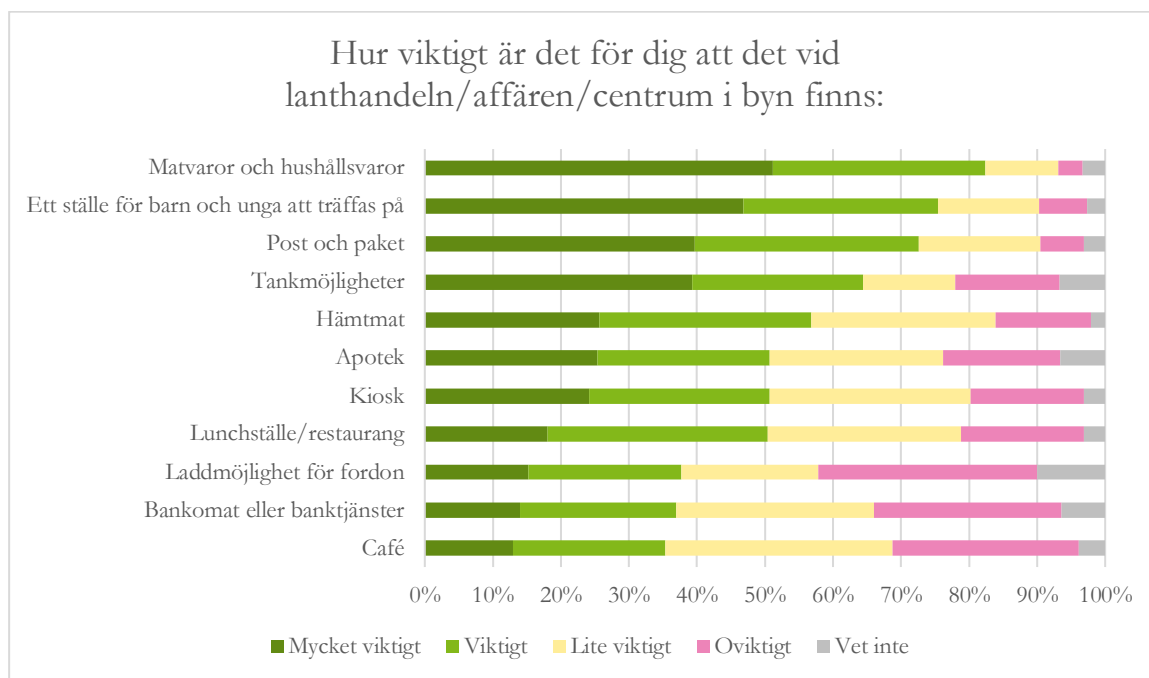
”Det är de som har bosatt sig här och då ska de fixa skjuts eller ge oss pengar till resor så vi kan ta oss här ifrån då det inte finns det man behöver här och måste ta sig till städerna som ligger längre bort. Och att det är förjävligt att bo i en by som samhället satsas noll på. Det resulterar i att ingen vill bo här dvs att även vänner finns då längre bort i andra städer som du måste ta dig till och det kostar pengar så man måste finansiera sina egna resor på grund av att ens föräldrar bosatte sig i en liten by som det inte finns något i.”

”Det blir isolerat. Går man i en grundskola på landsbygden så förlorar man många olika perspektiv av omvärlden. Jag upplever att främlingsfientlighet som rasism och homofobi är ett större problem ute på landsbygden. Man påverkar varandra och det ges inte plats till att sticka ut från normen eller se andra perspektiv. Det är något som måste utvecklas. Sedan är det viktigt att barn och ungdomar får en trygg plats med vuxna där de kan umgås på fritiden.”

”Det finns ofta ingenting att göra, arbete finns det ofta inte många. Därför flyttar ungdomar från landsbygd så fort de kan.”

Vikten av service vid lanthandeln/affären/centrum i byn

Vi barn och ungdomar fick svara på frågor om hur viktigt det är för oss att det vid lanthandeln/affären/centrum i byn finns olika service att tillgå.

För oss är det viktigast att det fanns en affär för matvaror och hushållsvaror, mer än 80 procent svarar att det är viktigt/mycket viktigt. Möjligheten att hämta och lämna post samt att tanka är andra servicefunktioner som många av oss anser är viktigt/mycket viktigt (ca 64-70 procent).

Många av oss har skrivit öppna kommentarer om att vi saknar mataffär eller lanthandel. Vi lyfter fram det problematiska med att det är långt till affärer samt att det är svårt för oss att ta oss dit om vuxna inte kör oss. En annan viktig aspekt är att vi önskar ett bredare sortiment av varor och en del av oss påpekar att vi vill ha billigare affärer, som t.ex. Willys, så att vi har råd att handla.

"Vi vill ha basvaror i en lanthandel så vi enklare kan laga middagar. Men också en möjlighet att kunna köpa lördagsgodis. En möjlighet att hämta ut paket. Nu måste man köra hela vägen till Hovmantorp eller Växjö vilket slösar på tid och pengar."

"Det viktigaste är att man har ett ställe då man kan köpa något man har glömt. Om det är så att man inte har mjölk, ägg eller mjöl kan det vara viktigt att man går och relativt snabbt köpa."

"Där jag bor finns det ingen lanthandel. En kiosk eller mack där man kunde köpa lite godis och läsk hade varit trevligt. Det kan bidra till ett centrum i byn där både äldre och yngre kan träffas."

"Jag tycker att det borde finnas åtminstone en liten livsmedelsbutik i Delary, för om vi behöver något i familjen måste vi åka till Älmhult för och handla det. Är det så att man har glömt att köpa en vara så är det inte aktuellt att köra 2 mil extra för att man glömt en vara, med tanke på bensin och dieselpriserna!"

"Jag tycker att det inte är bra att vi inte har ett Ica i Nöbböle! För liksom det är ju inte så bra om man typ liksom ska köra bil hela tiden, liksom om vi har ett Ica i Nöbböle så slipper ju liksom t.ex. många gamlingar sätta sig i bilen och köra till närmsta mataffär. Asså dem kanske inte är så bra att köra bil längre eftersom de är äldre."

Hälften av oss anser att apotek, kiosk samt ett lunchställe eller restaurang där vi kan äta mat på plats, är viktigt/mycket viktigt.

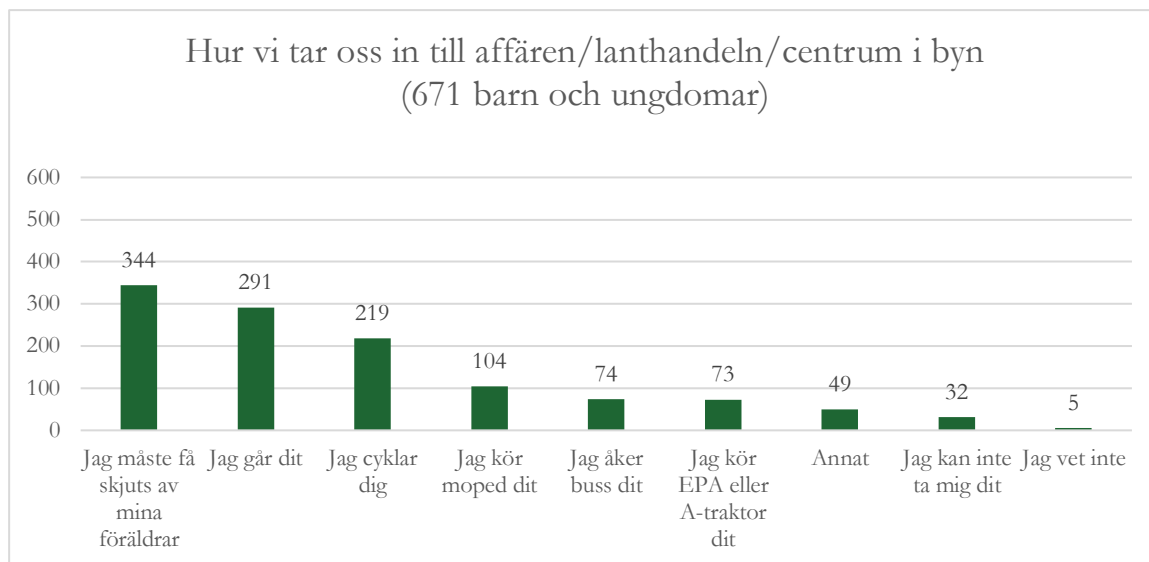
Runt en tredjedel av oss anser att laddningsmöjligheter för fordon, bankomat/banktjänster samt café är viktigt/mycket viktigt. Samtidigt anser flest av oss att dessa servicetjänster är oviktiga (25-32 procent).

Vi har följande tankar kring servicefunktioner vid lanthandeln/affären/centrum i byn:

- Vi vill gärna ha en affär för matvaror och hushållsartiklar.
- En affär behöver ha brett utbud av basvaror så att vi slipper köra långt om vi glömt något.
- Det får gärna finnas godis att handla där.
- Vi vill ha billiga matvaror så att vi har råd att handla.
- Det ska gå att hämta och lämna paket där.
- Det är viktigt att det går att tanka där.
- Det är bra om det finns ett apotek.
- En lanthandel/affär/centrum fungerar som en mötesplats för oss som bor där.

Hur vi vanligtvis tar oss till affären/lanthandeln/centrum i byn

Vi barn och ungdomar har olika sätt som vi tar oss till affären/lanthandeln/centrum i byn. Flest av oss är beroende av skjuts av våra föräldrar.

Mer än hälften av oss är beroende av att en förälder ger oss skjuts för att vi ska kunna ta oss in till affären/lanthandeln/centrum i byn. Många av oss går eller cyklar. Runt 15 % av oss kör moped, medan lite mer än var tionde av oss åker buss eller kör EPA/A-traktor. Andra sätt vi tar oss fram inkluderar att köra elsparkcykel, egen bil eller att det inte finns någon affär/lanthandel/centrum som vi kan ta oss till.

Vi känner oss ofta strandsatta och isolerade

Bristen på bra bussförbindelser, avsaknad av säkra cykelvägar, beroendet av föräldrar som skjutsar och begränsade möjligheter till att ta oss till kompisar och fritidsaktiviteter gör att många av oss känner oss strandsatta och isolerade.

"Jag bor på landet, och det finns ingenting nära mig. Alla mina vänner bor långt bort, och det finns inget sätt att ta mig ditt. Ingen buss som går eller en skjuts jag kan ta. Det är alltid svårt om jag vill göra nånting med vänner eller bara vill gå till stan. Det finns nästan ingen möjlighet att hitta transport ditt. Och även att gå till skolan är svårt för det finns inget sätt av transport nära mig."

"Man är strandsatt där tills man kan köra moped eller A-traktor. Då får man känna på friheten för en gångs skull. Innan man har körkort så känns allting bara tråkigt. Då blir det lätt att man bara sitter vid datorn eller att man kollar på TV."

"Det är väldigt isolerande när man inte kan ta sig från sitt hem pga. för långt avstånd till busshållplatsen tex. Jag själv bor 7 km från närmaste busshållplats och kan därför bara ta mig ut ur huset med hjälp av förälder eller med min moped. Men folk som inte har AM körkort kan inte lämna sitt hem och det blir väldigt isolerande."

"Om man bor på landet finns det inte så mycket bussar, så ibland kan man känna att man är lite fast på ett ställe. Speciellt om man inte har körkort eller någon som kan skjutsa en."

"Innan jag hade körkort kände jag mig ofta ganska isolerad. Därför är det viktigt att busstrafiken fungerar."

"Det är rätt jobbigt eftersom man behöver antingen fråga sina föräldrar om skjuts eller behöver ha a-traktor eller moped. Buss är liksom inte ett alternativ eftersom de går så sällan och med dåliga tider."

"Att barnen blir isolerade under lov och ledigheter etc. då buss inte går mer än 2 ggr per dag... tidig morgon eller sen em."

"Det känns som att många vuxna, framför allt de som bor i stan/mindre stad, inte inser att möjligheterna för oss yngre som bor på landsbygden eller i små byar att förflytta oss med hjälp av buss/bil etc. är begränsade."

Avsaknad av kollektivtrafik anpassat till barns och ungas behov

Det vi barn och ungdomar har lyft fram mest i våra öppna kommentarer är hur vi upplever brister i kollektivtrafiken. De flesta av våra klagomål handlar om att bussar hade behövt gå oftare, att det borde finnas fler busshållplatser i närheten där vi bor samt att tåg och bussar borde stanna och inte köra förbi de hållplatser som redan finns.

"Kommunen satsar för lite få allt som finns utanför centrum. Att kommunikationen med större städer är näst intill obefintlig på kvällar o helger. Har man inte egen bil o körkort så får man vara fast i stan eller på landsbygden där man bor. Man måste ha föräldrar som skjutsar hela tiden."

"Buss in till stan och hem från stan. På sommarlovet går bussen endast 2 ggr/v... vi bor 2 mil söder om Växjö i en by. På helgerna går aldrig ngn buss. På vardagarna går sista bussen hem vid 17.15."

"Det finns inga bussar på lördag och söndagar och på vardagar finns det inga bussar efter klockan fyra så när jag kommer hem från skolan klockan halv fyra har jag inte möjligheten att åka till närmaste Ica och Coop eller till ett bibliotek. På helgerna finns det inga bussar till Växjö vilket innebär att jag måste stanna hemma eller gå till Näsby kulla och det tar cirka 1 tim att gå dit och sedan när jag vill komma tillbaka från Växjö måste jag stanna vid Näsby kulla och gå en timme för att komma hem och det är en hel skog som vi måste passera när jag ska gå till Näsby och det inga människor där på vägen. Om ni fixar detta skulle det bli jättebra om ni gjorde detta."

"Jag tycker att bussförbindelserna från Delary till Älmhult är en skandal! Tidigare för några år sedan så gick det åtminstone två bussar på morgonen till Älmhult, men nu går det endast en buss på morgonen vid 07:32 och en buss vid 17:10! Jag tycker detta är riktigt dåligt, för jag menar hur ska man kunna ta sig in till Älmhult om man inte har körkort? Det är ändå över en mil in till Älmhult från Delary, och det är inte rimligt att man ska behöva cykla, och speciellt inte nu under vinterhalvåret! Jag hoppas på att Älmhults kommun kan inkludera Delary lite mer, för vad jag vet så går det bussar mellan Diö och Älmhult relativt kontinuerligt!"

"Att kunna ta sig iväg själv med bland annat EPA/moppe är viktigt då det sällan går bussar (ca 1 var 2:a timme)."

Ett fåtal av oss lyfter fram saker med kollektivtrafiken som vi tycker bör förbättras:

"Bussar är obekväma, osmidiga och jobbiga. Snälla förbättra dem."

"Bussarna är alltid överfulla och smutsiga. Man blir försenad till lektioner och annat på grund av att bussarna går sönder, kör fel eller kommer försent. Busschauffören låter motorn stå på tomgång i över en kvart, borde väl inte vara ekonomiskt eller ekologiskt hållbart!? Skärmarna som visar nästa hållplats är nästan alltid av eller sönder. Kolla gärna över det, tackar."

Vi har följande tankar om bättre kollektivtrafik:

- Vi vill ha bussar som går oftare, så att de bättre passar med våra skoltider, aktivitetstider och hur vi vill vara sociala med vänner.
- Vi vill att bussar och tåg som redan passerar förbi busshållplatser/stationer som inte ingår i deras rutt ska kunna stanna när vi vill åka med dem. Det är frustrerande om de bara åker förbi och vi inte kan åka med.
- Vi vill ha bussar som går på helger och på skolloven så att vi kan ta oss till aktiviteter och vänner.
- Vi vill ha fler bussar så att vi får plats. Det är hemskt att en överfull buss kör förbi utan att stanna och vi får vänta på nästa buss, för då kommer vi för sent till skolan.
- Bussarna ska vara fräscha och rena samt gå i tid.

Säkra cykelvägar saknas ibland

Ett alternativ till kollektivtrafiken är att vi barn och ungdomar kan ta oss fram på egen hand. Vi har lyft utmaningar som vi ser kopplade till att cykla. Våra kommentarer handlar om att det oftast är långa avstånd, att det saknas cykelvägar och att vi känner oss otrygga när vi cyklar.

"Jag kan inte gå/cykla för det tar för lång tid. På sommarlovet går det och det har jag gjort det men det tog nästan 40 min att cykla. Det är jobbigare på vintern. Det är inte för att jag är lat. Men på vägen som jag måste cykla på kör timmerbilar och lastbilar snabbt och mina föräldrar vill helst inte att jag cyklar på den vägen när det är mörkt/halt/snö."

"Tycker det är viktigt att dom vet att det inte är lätt för oss att ta oss in till byn. Man cyklar ogärna 2 mil till närmsta butik/samhälle."

"Man kan inte riktigt göra så många saker speciellt på vintern då man inte kan köra moped eller cykla. Bättre belysning på vägarna så man kan vara ute, cykelbanor att köra på!"

"Lampor vid cykelvägen för det är läskigt att cykla i mörker."

"Det hade behövt säkrare vägar för oss barn. Tex mer gatubelysning och en cykelväg mellan lanthandeln och bygdegården där det finns förskola upp till tredje klass."

"Vi är många barn i byn som cyklar runt och ibland känns det lite otryggt på vägarna."

"Cykelställ med tak där man kan låsa sin cykel."

"Jag tycker att det finns för lite cykelvägar och vissa ställen där jag ska cykla för att ta mig hem när det är sent på kvällarna kan det vara relativt farligt. Annars behövs det inte mycket just i den byn jag bor nära eftersom jag knappt är där."

Vi har följande tankar kring säkrare cykelvägar:

- Vi vill ha trygga cykelvägar så att vi kan ta oss fram, speciellt vid vägar där det finns tung trafik.
- Vi vill ha belysningar längst vägar och cykelbanor så att vi känner oss trygga när vi cyklar i mörkret.
- Vi vill att cykelbanorna och vägarna skottas när det är snö.
- Vi vill ha cykelställ där vi kan låsa in våra cyklar.

Vi saknar fritidsgård/ställe som aktiverar barn och ungdomar

Runt 3 av 4 av oss barn och ungdomar tycker att det är viktig/mycket viktigt att det finns ett ställe för barn och unga att träffas på. När vi svarat på frågan om vad vi skulle vilja att det finns för barn och ungdomar samt vad vi tycker att vuxna behöver veta om hur det är för barn och ungdomar att bo i en liten stad, i en by eller på landsbygden, handlar mycket om önskemål om mer aktiviteter.

"Möjligheten att ha aktiviteter i byn. Många gånger hinner föräldrar inte hem från jobbet innan aktiviteter hinner börja i stan igen. Det är också svårt att ta sig dit med buss själv. Då blir man utan den möjligheten och fritidsaktiviteter. Vi vill ha mer att göra i byn (Furuby). Vi upplever oss inte lika viktiga som barnen som bor i Växjö då Växjö utvecklas hela tiden."

"Det är isolerande! Vi behöver fler ställen att träffas på där vi kan känna oss trygga så att vi inte bara stannar hemma."

"Jag tycker personligen att det är viktigt med mötesplatser för ungdomar att umgås på. Där jag bor finns det inget ställe där ungdomar vara kan träffas och umgås inomhus vilket jag personligen tycker leder till att vi umgås mindre och kommer ut mer sällan. I städer finns det ofta fritidsgårdar, caféer mm vilket jag tror hade varit bra."

"I Lessebo de finns aktiviteter men vi får inte komma in vi som är över 15 år gammal och vi har inte träffställe. De känns tråkigt för oss vi vill ha en plats till oss som är över 15 år varje dag, eller varannan dag, det funkade också. I fritidsgården ska finns ps4 och andra saker som är roliga."

"Någon sorts fritidsgård där unga kan umgås med varandra på fritiden. Många ungdomar hänger ute men det blir tråkigt till slut att inte ha ett ställe att hänga på med sina vänner. Det skulle vara en kul gemenskap där man kan lära känna nya. Och ett ställe man kan gå till om man inte har sitt hem eller en väns hem att vara på om man bara vill komma ifrån i stunden. Kanske kan en viss del av skolor ha öppet lite senare. Tex. Cafeterian eller den nedre våningen."

"Det är tråkigt att inte ha någonstans att hänga. En fritidsgård med ledare som har öppet en lördagskväll i månaden bara för oss som bor här vill jag ha. Något liknande som åker runt och är ute på sommarlovet för de som inte sommarjobbbar."

"Det är ganska uttråkande. De flesta är desperata på att något ska hända. Något kul. Därför borde det finnas fler tillfällen där ungdomar kan lära känna varandra. Få större kompispäng och då ha mer att göra."

Våra förslag inkluderar bland annat att det borde finnas aktiviteter under skolloven och på helgerna. De aktiviteter vi föreslår inkluderar bl.a.:

bad/simhall	elljusspår	konserter	parkourpark
basket	filmvisning	laserdome	pingis
bibliotek	fotboll	lekland	pulkabacke
biljard	gym	lekplats	skatepark
bowling	gympa	mountenbikebana	spelhall
brädspel	innebandy	musik och instrument	ställe att träffa djur
crossbana	isbana	paddel	yoga
dans	klättring	paintball	

Exemplen på aktiviteter ovan är sådana saker som vi lyft i våra öppna kommentarer. Vi har även gett förslag på saker vi saknar eller skulle vilja att det fanns där vi bor:

"Jag saknar idrotts- och gymnastikkurser, jag saknar musik- och danskurser, jag saknar klätterkurser, att träffa barn för att pyssla eller måla."

"Lekland, inbyggda studsmattor i gatan i stan, mer glasskiosker på sommaren, glasskiosk vid badet i Hjortsberga, ett ställe där man kan få klappa hundar och kaniner. Ett ställe där man kan träna hundar och testa andra hundar. Yoga för barn i Alvesta. Mer lekplatser i Hjortsberga med studsmattor och låtsasaffärer med låtsaspengar och låtsasjobb. Dricksfontäner med vatten."

"Jag hade tyckt det varit bra om det hade funnits mer aktiviteter man kan göra på fritiden så att vi ungdomar har något i den byn/samhället vi bor i. Såsom en spelyta för fotboll/basket osv. Någon slags hall som är öppen för allmänheten då och då. Att det hade kunnat finnas någon samhällsgård för ungdomar där man kan mötas och göra olika aktiviteter. Det skulle också vara kul om Urania startade igen, även om jag är för gammal för att gå dit. Det var väldigt kul på Urania tyckte jag när fritidsgården var öppen."

"Det är bra om det finns platser för idrott som det gör i stan. Viktigt med fotbollsplaner och sporthall för innebandy med bra träningstider."

Vi har följande tankar kring ställen som aktiverar barn och ungdomar:

- Vi vill väldigt gärna ha ställen där vi kan träffa andra barn och ungdomar och hitta på saker tillsammans med.
- Vi vill att ställen där barn och ungdomar kan träffa varandra ska finnas för barn i alla åldrar, även om det inte behöver vara samtidigt.
- Vi föreslår att ställen där barn och ungdomar träffar varandra kan vara i skollokaler eller bibliotek om det inte finns andra lokaler.
- Ställen för barn och ungdomar behöver inte vara öppet varje dag, men kanske på kvällar, helger eller skollov när vi saknar något att göra.
- Vi vill ha aktiviteter som inte ligger så långt bort, för barn och ungdomar i alla åldrar.
- Vi vill gärna ha aktiviteter under helger och skollov, för då har vi inget att göra.
- Vi vill tillsammans med vuxna diskutera vilka aktiviteter som skulle kunna finnas där vi bor.

Svårt att träffa vänner

Vi barn och ungdomar som bor i en liten stad, i en by eller på landsbygden upplever det jobbigt när det blir svårt att träffa våra vänner på grund av långa avstånd, dåliga bussförbindelser, kostnader för transport och att vara utelämnade till om våra föräldrar kan skjutsa oss. Vi berättar hur detta har en negativ påverkan på både våra möjligheter att vara sociala med vänner och även hur vi blir exkluderade när kompisar hittar på saker.

"Svårt att vara spontan och haka på planer som kompisarna i stan gör spontant, vilket de oftast är. Det blir därför otroligt viktigt att kunna ta sig till stan, ex. bättre bussförbindelser, att om de går buss förbi kan den ta svängen om byn/samhället och plocka upp eventuella åkare. Detta skulle inte tagit mycket extra tid för bussen men skulle ha stor betydelse för de som bor i samhället/byn. Likaså om det går tåg genom byn/samhället men det inte stannar där."

"Det kan vara svårt att vara med vänner eftersom man går i skolan inne i staden och de flesta av ens vänner bor där så kan det bli svårt att ta sig hem om man ska vara med en kompis. Kompisarna har även svårt att ta sig ut till en själv eftersom det inte går passande bussar hela vägen hem. Det känns ibland som man kan hamna utanför av kompisarna för att de kan hitta på saker i stan medans jag måste ta en speciell buss eller tåg för att kunna ta mig hem för dagen. De kan även träffas mer spontant utan planering vilka tider som jag i så fall hade behövt."

"Det är svårt att vara med kompisar efter skolan när man åker skolskjuts, man får inte ta med kompisar på bussen."

"Det är svårt att träffa kompisar eftersom man inte kan ta sig någonstans. Bussförbindelserna är dåliga och på helgen går det inga alls. Hur ska man kunna träffa vänner i stan när helgerna inte är något alternativ och sista bussen hem från stan går vid 17?"

"Att man är jättegänsad och ens kompisar som man skaffar på gymnasiet aldrig kan hänga med hem för att det är för långt."

"Det kan vara lite kämpigt att träffa kompisar och sådant på lov och helger, då de enda bussarna som går från där jag bor är skolbussar. Förstår dock att det blir svårt att fixa stadsbussar, men synd för de som inte kan ordna skjuts på något sätt."

Vi har följande tankar kring att träffa vänner:

- Vi vill att de som planerar in bussar tänker på att vi ibland vill stanna längre hos kompisar så att det finns någon senare buss att ta.
- Vi vill att våra kompisar ibland ska kunna följa med oss hem med skolbussen.
- Vi vill att vuxna (föräldrar och de som planerar busstrafiken) ska förstå att vi gärna träffar våra kompisar och att det då behöver finnas skjuts eller bussar så att detta blir möjligt.

Att inte bo i stan ger mindre fritid och kostar mer

När vi inte bor i stan lägger vi mycket av vår tid på att resor till och från skolor och fritidsaktiviteter, vilket ger oss mindre tid att plugga och vara sociala.

"Det blir inte så mycket tid över på vardagarna som man kan göra så mycket då man oftast kommer hem sent och åker iväg sent."

"Allt tar mer tid än om man bor i stan och tiden man lägger på att bara åka till skolan eller affären är sånt som tar ut sig på studier eftersom man inte får den vilan man behöver när man kommer hem så sent för då ska man göra annat."

Det kostar oss mer att ta oss till fritidsaktiviteter och kompisar, oavsett om det handlar om bussbiljetter eller kostnader för drivmedel när föräldrar skjutsar eller om vi kör själv med mopeder, Epor, A-traktorer eller bilar. Vi skulle vilja att busskortet till skolan skulle fungera på alla bussar, även på helger och skollov, så att vi inte blir så begränsade.

"Man kan känna sig lite utanför eftersom att man kan inte ta sig vart som helst när som helst och därför inte kan ha möjligheten att göra vissa saker ibland. Man måste anstränga sig extra mycket på att hitta skjuts och på något sätt kunna ta sig till sin destination och allt blir även mycket dyrare."

"Jag skulle vilja ha hjälp att ta mig till byn. Jag har hört att i Lessebo eller vad det var så kunde en taxi komma ca 1 g/vecka och hjälpa ungdomar och barn att ta sig in till byn för att kunna delta i fritidsaktiviteter/sporter t ex ishockeyträning/fotbollsträning/ridning till en symbolisk summa typ vad en bussbiljett kostar."

"Skolkortet måste vara dygnet runt så man kan ta sig till aktiviteter utan att betala ifall ingen kan köra. Det tycker jag man kan få."

"Vi vill också kunna göra saker utan att hela barnbidraget försvinner på ett smack."

"Med tanke på hur dyr bensin och diesel är så är det extremt dyrt för oss ungdomar att ta oss någonstans och vi har mer begränsad inkomst än vad t.ex. vuxna har. Inte alla har föräldrar som betalar bensin eller diesel utan man får betala de själv."

"Dålig o dyr lokaltrafik! Borde vara gratis för barn o ungdomar att åka lokal trafik! Därför behövs moped, EPA, moppebil!"

"Kan vara svårt att ta sig runt, Epor drar oftast mycket bränsle och pengar behövs om inte bussar går att få tag på."

"Busskort är ett annat konkret exempel på vad som kan förbättras. Ifall busskortet man får via skolan fungerade även på helger samt kortare lov utvecklar detta rörligheten återigen."

"Även om vi inte kan ta en kommunal buss till skolan borde man få busskort för att vi måste kunna ta oss in till "stan" utan att våra föräldrar ska behöva köra."

"Billiga busskort, det är dyrt att ta sig in till Alvesta eller Växjö med buss, tåg och speciellt bil. Borde vara billigare för oss ute på landsbygden."

Vi har följande tankar kring resekostnader för barn och ungdomar:

- Vi vill att skolbusskortet ska kunna användas på vanliga bussar på kvällar, helger och skollov, för då får vi större möjlighet att ta oss till och från aktiviteter och till kompisar.
- Vi vill att det ska vara gratis för barn och ungdomar att åka buss.
- Vi vill veta vilket stöd som finns att få för de som inte har vuxna som kan skjutsa till träningar. Finns det t.ex. taximöjligheter för motsvarande bussbiljettpris?
- När det inte finns något annat sätt att resa till skolan än genom EPA eller moped blir det dyrt för oss att betala bensin/diesel. Hur ska vi ha råd med detta om vi inte har så gott om pengar?

Beroende av föräldrar

Många av oss lyfter hur beroende vi är av att våra föräldrar kan köra oss till våra fritidsaktiviteter och kompisar. Vi uttrycker ibland frustration över att vi begränsas när föräldrar inte kan köra oss.

"Det beror lite på var man bor men för mig personligen har det blivit ganska isolerat. Jag tycker att det är mysigt att bo i en by men det finns nästan inga där i min ålder, inga mötesplatser och framför allt ingen kollektivtrafik vilket gör att man blir väldigt beroende av vuxna för att träffa vänner, ta sig till skolan mm. Jag har inget kort till moped eller liknande så jag är helt beroende av mina föräldrar för att ta mig överallt."

"Jag tycker de [föräldrarna] borde försöka hjälpa att skjutsa sina barn till deras kompisar som bor på andra ställen."

"Det viktigast för ungdom på landet är föräldrar som ställer upp och skjutsar visa ansvar över sina ungdomar. Ungdomar behöver vuxna som stöttar, ger trygghet. Föräldraansvar!"

"Mina föräldrar kan inte alltid köra. Hade det gått buss hade jag kunnat rida varje vecka. Nu kan jag bara rida typ var 3 gång för jag har ingen som kan köra. Så vi betalar jättemycket pengar men jag kan inte rida alla gånger bara för att någon inte kan köra."

"Det går bara en buss under skoldagar från Delary till Älmhult eller Traryd. Ingen över helg eller under skollov. Storebror kan inte ta sig på söndagar tillbaka till gymnasiet och måste oftast stanna under helgerna där när inte finns någon vuxen som kan köra honom. Under helgen kan vi inte åka tillsammans någonstans eller gå på tex bio eller stor lekplats."

"Nu har jag två föräldrar som oftast kan köra mig men jag känner till några som inte kan vara med i aktiviteter och komma på träningar för de inte har någon som kan köra. En har bara en bil och två har föräldrar som måste ha bilen till jobbet och de jobbar tider då träningen ligger. Nu är det dyrare att köra dessutom så de kommer nog inte lika ofta som de får gå. Jag har hört att alla barn ska ha rätt till en meningsfull fritid i Barnkonventionen. Det hade varit fint om barn och ungdomar på landsbygden kunde få hjälp med detta. Genom skjuts."

Epör/A-traktorer ger oss självständighet

De av oss som har A-traktorer eller EPA vill att ni vuxna förstår hur viktiga dessa är för att vi ska kunna känna oss oberoende och ta oss till olika ställen. Samtidigt är det jättedyrt och vi får även möta kritik som vi ofta tycker är orättvis.

"Möjligheterna att ta sig runt på landsbygden är få då det inte går så många bussar. Det är jobbigt att hela tiden behöva be om skjuts för att kunna träffa vänner. Jag har en moppebil och utan den hade jag inte kunnat träffa kompisar eller ta mig till skolan i en rimlig tid då bussarna inte alltid passar. Eftersom det pratas mycket om på nyheterna att A-traktorer inte har ett egentligt användningsområde utan de bara finns för skojs skulle vill jag säga att detta är inte sant. Vet flera stycken av mina kompisar som inte skulle kunna ta sig till skolan utan sina fordon!"

"Man blir beroende av sin EPA/A-traktor/moppe/plastbil för att kunna ta sig runt. Polisen får tänka på det när dem ser t.ex. en EPA och inte bara ta den utan t.ex. testa den först. Reglerna för epör är VÄLDIGT orättvisa. En EPA är en säker bil till jämförelse med en moppebil."

"Det går inte bussar hela tiden, har man inte EPA/A-traktor/moped/mopedbil och ens föräldrar inte har möjlighet att skjutsa en så blir man mycket, mycket mer begränsad än de som bor i stan eftersom att saker ligger mycket långt ifrån varandra."

"A-traktorer är jätteviktiga för oss som bor ute på landet. Straffa de som gör fel istället för att förbjuda a-traktorer!"

En del av oss tycker om att hänga och fixa med våra fordon. Vi kanske låter mycket men vi vill att vuxna förstår att vi bara har kul med varandra och inte är farliga. Vi ger förslag på att få ställen att hänga på så att vi kan träffa varandra.

"Det finns inte så mycket att göra och att de ska låta oss ha lite kul ibland och om det stör kan man gå ut och prata med oss istället för att börja skrika o klaga direkt o ringa polis direkt för minsta lilla tex spela för hög musik."

"Gärna nåt ställe där vi kan hänga och kunna få träffas i fred o mecka o sladda utan gnäll."

"En plast där ungdomar kan träffa varandra med moppar och Epör med samtidigt plats att sitta på, tak ifall de skulle regna men man vill inte va inomhus."

"Mopedparkering, motorintresserades lokal, typ garage för att samla och så det ej blir kaos på gatorna."

Vi har följande tankar kring Epör och A-traktorer:

- Vi gillar den frihet som vi får med våra Epör och A-traktorer.
- Vi förstår att det behövs tydliga lagar och regler, men vill att vuxna förstår att vi inte kör bara för att det är kul, utan ofta för att det är enda sättet för oss att ta sig fram.
- De flesta av oss sköter oss bra och kör tryggt. Vi vill inte drabbas av negativa fördomar från andra.
- Vi vill gärna ha något ställe där det är okej för oss att samlas, mecka och träffas. Där det är okej att vi spelar musik och har roligt. Gärna under tak, t.ex. i en lokal eller ett garage.

Att sakna mobiltäckning är hemskt

Ett fåtal av oss har svårt med mobiltäckning där vi bor. Ibland går det inte att ringa mer än på en viss plats på tomten, ibland saknas internet helt. Sådana brister är mycket negativa för oss, det påverkar både våra möjligheter att vara sociala med vänner och att göra läxor samt använda internet på olika sätt. Att vara utan mobiltäckning får oss också att känna oss otrygga för vi kan inte ringa om det skulle hända något.

"Jag har inga andra direkta intressen mer än ridningen och dit kan jag ju inte åka så ofta. Jag kan inte gå /cykla till kompisar. Så då sitter jag mycket hemma med telefonen. Jag kan bara vara i huset med telefonen för annars finns ingen täckning. Tråkigt. Ibland säger mina föräldrar åt mig att gå ut och gå. Då går det inte att lyssna på ljudbok för det är ingen täckning. Det har hänt flera gånger att jag inte kunnat ringa mamma när jag varit ute och gått och det är läskigt. Tänk om det skulle hända något."

"Det blir viktigare att skriva med kompisar eller ringa. Men sen Telia tog bort den fasta telefonen funkar det inte alltid att ringa. I huset funkar det för det mesta ok men det laggar och krasar. Pinsamt med kompisarna. Man blir en lantis. Ibland går det inte alls att ringa om man är ute och kompisar undrar varför jag inte svarar eller skickar sms. Så jag har typ lagt ner. Det funkar bäst om jag är inne och använder chattar för då går det på wifi. Vi har provat olika abonnemang och Telia är det som funkar bäst. Men ibland kan vi inte ringa. Ibland kan vi inte ens skicka eller få sms. Det är dåligt om något skulle hända och vi behöver hjälp fast inte så mycket som 112, eller om någon behöver ha tag i någon av oss. Vi har bredband men inte snabbaste. Det är för dyrt. Så jag kan inte spela tv-spel som mina kompisar för det laggar och kan inte uppdatera."

"Vissa mobilabonnemang fungerar inte ute på landsbygden."

"Eftersom man är beroende av att få skjuts till kompisar är det viktigt med fiber som ser till att vi kan hänga med kompisar över nätet."

"Internet funkar dåligt, man kan inte spela och mamma och pappa har testat alla olika sätt som finns och olika företag med internet."

Vi har följande tankar kring mobiltäckning:

- Vi vill att det ska finnas mobiltäckning och wifi över allt.

Skolan saknar förståelse för vår situation

Något vi vill att ni vuxna ska förstå är hur lite kontroll vi har över vår vardag. Vi är beroende av att skolbussar kommer i tid och har inga möjligheter att vara flexibla runt inställda lektioner, senare skolstart och om vi slutar tidigare någon dag. Det här vill vi att ni vuxna förstår:

"Hur svårt de är och ta sig någonstans. Ha översyn hur de är att åka en timme buss till skolan varje dag, och att man kan komma några minuter sent till skolan, eller behöver gå några minuter tidigare från lektion för att hinna med bussen hem för o slippa vänta i två timmar på nästa."

"Bussarna! Vi kommer försent till skolan pga. bussar även tar det ca 1 timme och 10 min hem trots att det bara ska ta max 55 min. Det finns aldrig plats på bussarna - vi får stå upp - sen blir vi tillsagda för vi gör det. Hänt flertals gånger att bussen bara kör förbi för den är full men då måste man vänta på nästa - då behöver man sjukanmäla sig första lektion - missar undervisningstid."

"JA! om det någon gång krånglar med bussar och eleven kommer sent kan det vara bra att veta att eleven bor utanför staden och att det troligtvis krånglar med detta."

"Att det är jobbigt att vara på skolan en timme innan vi börja och stanna länge efter man slutat."

"Att det är långt att åka buss till skolan när man måste åka långa rundor."

"Jag tycker att gymnasiet kan liknas vid obligatorisk skolgång i och med att i stort sett alla går där efter 9 år i grundskolan. Därför borde det vara skolskjuts som tar oss ungdomar som bor på landet ända hem. Vi borde inte behöva köra moped/EPA eller bli skjutsade av föräldrar till de lokala bussarna."

"Hur svårt de kan vara att ta sig in till stan. T.ex. när skolan säger att man ska vara på plats en viss tid men de går bara x antal bussar om dagen som kanske inte passar. Jag tycker att de är väldigt dåliga på att anpassa sig efter oss som bor på landet som inte har lika många möjligheter som dom i stan har. Alla har inte möjligheten till något annat än och ta bussen vilket kan göra de svårt, speciellt när tider ska passas. Så lite mer förståelse och anpassning till oss som har de längre att åka till och från både jobb och skola."

"Att pendelförbindelserna är dåliga och att det inte finns så många ställen att sitta och plugga och umgås som t ex ett bibliotek dit man går och pluggar eller fler caféer."

Vi har följande tankar kring skolans förståelse för vår situation:

- Vi vill att de som planerar skolscheman tänker på vilka busstider vi har så att vi undviker att antingen komma för sent eller alldeles för tidigt, samt att det passar med skolbussen hem.
- Vi vill att alla på skolan förstår att vi inte kan styra över busstider eller om bussen är för sen, det gäller både skolbuss och länsbuss. Om vi kommer för sent ska det inte vara ogiltig frånvaro.
- Vi vill att det ska finnas tillräckligt med plats på bussen eller fler bussar så att alla kan få åka med. Det är jobbigt när bussen är full och vi måste vänta länge för att komma till eller från skolan.
- Vi vill att de som planerar skolbussresorna ska planera så att alla elever får kortast möjliga restid.
- Vi vill att det ska vara möjligt att ta med en kompis hem genom att de får åka med i skolbussen.

Ibland känner vi oss otrygga

Nu när vi har vuxnas uppmärksamhet vill vi att ni förstår att det finns vissa situationer som gör att vi känner oss otrygga. En del av bråkiga situationer i våra samhällen tror vi hänger samman med att barn och ungdomar har för lite aktiviteter och inget att göra. Det här vill vi att ni vuxna ska veta:

"Det är lätt att det blir grupperingar i skolan och där också på fritiden, ofta hierarki liknande, med dom "coola" osv. Också mycket tufft att göra "rebelliska saker" speciellt om det inte finns mycket för barn och ungdomar att göra i byn."

"Just nu är många ungdomar oroliga att vara i samhällen för det finns ingen "trygg" plats. Nu pratar jag inte om specifikt där jag bor men jag känner många som t.ex. bor i Växjö kommun som inte känner sig trygga. Man kanske hade behövt några vuxna personer som går runt i Byarna på helger som man kan prata/få hjälp av om något känns obehagligt."

"Det är läskigt utanför Coop på kvällar och helger. Där hänger en massa äldre killar och de skriker och bråkar. Då känns det tryggare ute i skogen där jag bor. En buss till Växjö som man skulle våga åka med. Så man kan gå i affärer och fika. Det är läskigt att åka nu för det är så stökigt och bråkigt."

"Fritidsaktiviteter är viktigt. Så ishall, fotbollsplan, padelhall, gym, simhall mm är viktigt att det finns. Då umgås man på ett bra sätt och det blir inte lika mycket häng på byn där det kan bli taskig stämning och de starkaste bestämmer och de svaga typ går med på saker bara för att få vara med. Typ bråk och så."

"Det är viktigt att kunna ha aktiviteter som rastlösa barn och tonåringar kan göra efter skolan. Istället för att springa runt och slå sönder allmänna egendomar."

Det kan även vara svårt att känna tillhörighet och gemenskap med andra barn och ungdomar, vilket kan skapa en känsla av utanförskap hos oss barn och unga. Det kan vara utmanande med kompisrelationer, speciellt i samhällen där alla känner varandra.

"Alla känner alla / Det finns 1 vän."

"Det är tufft då nästan alla släkt och jag inflyttad så svårt att komma in i gemenskapen."

"Att passa in är otroligt viktigt för unga. Särskilt i små samhällen."

En del av vår känsla av otrygghet hänger samman med att det saknas belysning, trottoarer och säkra cykelvägar.

"Det känns läskigt och otryggt att gå med en kompis i mörkret. Mer belysning utomhus behövs."

"Mörkt, inga gatlampor. Skönt att det inte är så mycket bilar."

"Bilar kör väldigt fort på vägarna."

"Det är svårt att ta sig till bussar eller tåg under vintertid då det finns varken trottoar eller vettig vägren. Detta gör att ungdomar får det problematiskt att ta sig till sin utbildning."

"Trottoar längs byns huvudgata, trottoar att gå på så du kan ta dig till tågstationen."

"Övergångsställen, finns ingen alls i vår by. Eller gångtunnel."

Vi ser när barn och ungdomar mår dåligt och gör saker vi inte borde. Vi vill att vuxna ska se och hjälpa oss.

"Jag tycker att vuxna ska veta att barn kan gå till affärer och köpa energidricka, snus utan att bli leggade."

"Jag tycker att vuxna borde veta att barnen som åker EPA dricker alkohol."

"Ha koll på sina barn så att de inte är ute och röker eller knarka. Det är mer normalt att det händer i liten stad eftersom polisen/vuxna inte är ute lika ofta som i stora städer."

"Det är lätt för ungdomar att hamna i fel kretsar, såsom inom knarkindustrin osv. Jag tror att detta kan vara lättare i ett litet samhälle om det inte finns något att hitta på. Om det inte finns några aktiviteter så blir ungdomar lätt uttråkade. Jag tror också att ungdomar under och nu efter Coronapandemin kände/känner sig mer rastlösa. Jag tror därför att det är viktigt för vuxna att veta och att ungdomar vill att det ska hända saker runtomkring dem. De söker därför efter saker som ger dem uppmärksamhet och något att göra. Det kan vara viktigt för vuxna och kan göra så att fler vuxna ser ungdomar på ett annat sätt och kanske till och med kan hjälpa dem in på rätt spår i livet."

"Ett barn klarar inte av att jobba på gården/hemma."

Vi har följande tankar kring trygghet och säkerhet:

- Vi tror att det blir lugnare och tryggare om fler barn och ungdomar har något att göra och någonstans att träffas.
- Ett gemensamt ställe att träffas på skulle kunna underlätta för oss att skaffa oss fler vänner.
- Vi vill att kommunen ser över belysningen längst vägar och cykelvägar för att vi ska kunna känna oss trygga.
- Vi vill att kommunen fixar cykelvägar, även mellan små samhällen, så att vi kan cykla utan att behöva trängas med stora fordon.
- Vi vill att kommunen skottar och sandar när det kommer snö.
- Vi vill att ni ser och hjälper de ungdomar som använder alkohol eller droger, som hamnar i bråk eller far illa på andra sätt, så att vi får den hjälp vi behöver.

Övriga funderingar och förslag till vuxna

När vi fick chansen att berätta vad vi tycker är viktigt när vi bor i en mindre stad, i en by eller på landsbygden passade vi på att uppmärksamma vuxna även på det här:

"Likt de absolut flesta frågor i denna enkät är även detta en fullständigt irrelevant fråga ställd till en tioåring boendes i en by utan någon som helst samhällsservice."

"Jag tycker att det är jättebra om det ska finnas ett vilorum i centrum att de som kan inte gå hem eller som har lång rast från jobbet eller en Passagerare som vill vila någonstans kan gå där och chilla."

"Sommarjobb för min ålder"

"Intresserade pensionärer är på aktiviteter typ måla, handarbete, spela sällskapspel. berättelse hur det va när de va barn. lära oss att umgås med människor. inte bara via digitalt. vi unga kan hjälpa äldre med teknik."

"Brandstation är viktigt."

"Grusat och skottat."

"Bänkar, sittplatser."

"Parker."

"Det behövs vårdcentral/sjukvård. Man behöver också medicin och hjälpredor som doktor."

"Laddstationer för elsparkcykel."

Önskelista och förslag inför framtiden

När vi sammanfattar det vi har lyft fram i våra svar från enkäten så blir det följande punkter som vi barn och ungdomar vill att vuxna funderar över:

- ❖ Många av oss trivs där vi bor, men saknar möjligheter att ta oss till affärer, aktiviteter och vänner. När sådant saknas känner vi oss isolerade och trivs mindre bra med att på i en mindre stad, i en by eller på landsbygden. En lanthandel/affär/centrum fungerar som en mötesplats för oss som bor där.
- ❖ En fungerande service vid lanthandeln/affären/centrum i byn är viktigt för oss barn och ungdomar. Helst vill vi att det ska gå att handla matvaror, hushållsvaror och godis, samt att det går att lämna och hämta post/paket.
- ❖ Det är viktigt för oss att det går att tanka vid lanthandeln/affären/centrum i byn.
- ❖ Bristen på bra bussförbindelser, avsaknad av säkra cykelvägar, beroendet av föräldrar som skjutsar och begränsade möjligheter till att ta oss till kompisar och fritidsaktiviteter gör att många av oss känner oss strandsatta och isolerade.
- ❖ Vi vill ha bussar som går oftare, så att de bättre passar med våra skoltider, aktivitetstider och hur vi vill vara sociala med vänner. De ska helst stanna på de hållplatser där vi barn och ungdomar behöver hoppa på och av.
- ❖ Vi vill ha bussar som går på helger och på skolloven så att vi kan ta oss till aktiviteter och vänner.
- ❖ Vi vill att barn och ungdomar får åka gratis buss, eller får använda skolbusskortet på vanliga bussar.
- ❖ Vi vill ha trygga cykelvägar så att vi kan ta oss fram, speciellt vid vägar där det finns tung trafik.
- ❖ Vi vill ha belysningar längst vägar och cykelbanor så att vi känner oss trygga i mörkret.
- ❖ Vi vill väldigt gärna ha ställen där vi kan träffa andra barn och ungdomar och aktiviteter för olika åldrar. Detta är extra viktigt på helger och skollov för då har vi inget att göra.
- ❖ Vi vill gärna ha något ställe där det är okej för oss som har mopeder, Epor eller A-traktorer att samlas, mecka och träffas.
- ❖ Vi vill att det ska finnas mobiltäckning och wifi över allt.
- ❖ Vi vill att de som planerar skolscheman tänker på vilka busstider vi har så att vi undviker att antingen komma för sent eller alldeles för tidigt, samt att det passar med skolbussen hem.
- ❖ Vi vill att alla på skolan förstår hur det är för oss som bor i en liten stad, i en by eller på landsbygden.
- ❖ Vi vill att vuxna ser och hjälper de ungdomar som använder alkohol eller droger, som hamnar i bråk eller far illa på andra sätt, så att vi får den hjälp vi behöver.